

Iwona Balke, Marcin Balke, Jerzy Waśkiewicz

Stan i rozwój parku ciężarowego w Polsce z uwzględnieniem struktury pojazdów według marek i wieku

Liczba pojazdów, zarejestrowanych w Polsce zwiększa się stopniowo z roku na rok. W ciągu ostatnich 15 lat odnotowany wzrost był prawie dwukrotny. W 1995 roku zarejestrowanych było 11,2 mln pojazdów samochodowych (samochodów osobowych, samochodów ciężarowych, ciągników samochodowych - siodłowych, autobusów, motocykli), łącznie z ciągnikami rolniczymi. W 2009 roku ich liczba wzrosła do 22 mln.

W 2004 roku liczba pierwszych rejestracji pojazdów w Polsce zwiększyła się dwukrotnie w porównaniu z rokiem poprzednim, co związane było z akcesją Polski do Unii Europejskiej i znacznym wzrostem liczby pojazdów używanych, sprowadzonych do Polski. W kolejnych latach tendencja rosnąca utrzymała się. W 2008 roku zarejestrowano po raz pierwszy w kraju ponad 1,5 mln, a w 2009 roku ponad 1,1 mln pojazdów.

Obserwowane w Polsce w minionych latach dynamiczne zmiany na rynku transportu samochodowego, a przede wszystkim znaczny wzrost zapotrzebowania na przewozy ładunków, znalazły odzwierciedlenie w zwiększającej się z roku na rok liczebności pojazdów ciężarowych. Według stanu z końca 2009 roku, w kraju zarejestrowanych było 2,8 mln samochodów ciężarowych¹ i ciągników samochodowych – siodłowych². W latach 2000 - 2009 ogólna liczba samochodów ciężarowych zwiększyła się niespełna o połowę, a od 2005 roku o niemal 20%. Liczba dynamicznie rozwijającej się grupy pojazdów, to jest ciągników siodłowych, w 2009 roku zwiększyła się w stosunku do roku 2005 prawie o 60%.

Zestawienie Polski z innymi krajami należącymi do Unii Europejskiej wskazuje na stosunkowo wysoką pozycję naszego kraju pod względem liczby zarejestrowanych samochodów ciężarowych i ciągników siodłowych (piąte miejsce wśród 27 krajów członkowskich). Według stanu z końca 2008 roku, we wszystkich krajach należących do Unii Europejskiej zarejestrowanych było prawie 34 mln samochodów ciężarowych i ciągników siodłowych. Większą, niż w Polsce, liczbą taboru do przewozu ładunków charakteryzowały się: Hiszpania (5,4 mln), Francja (5,2 mln), Włochy (4,5 mln) i Wielka Brytania (3,9 mln) (rysunek 1).

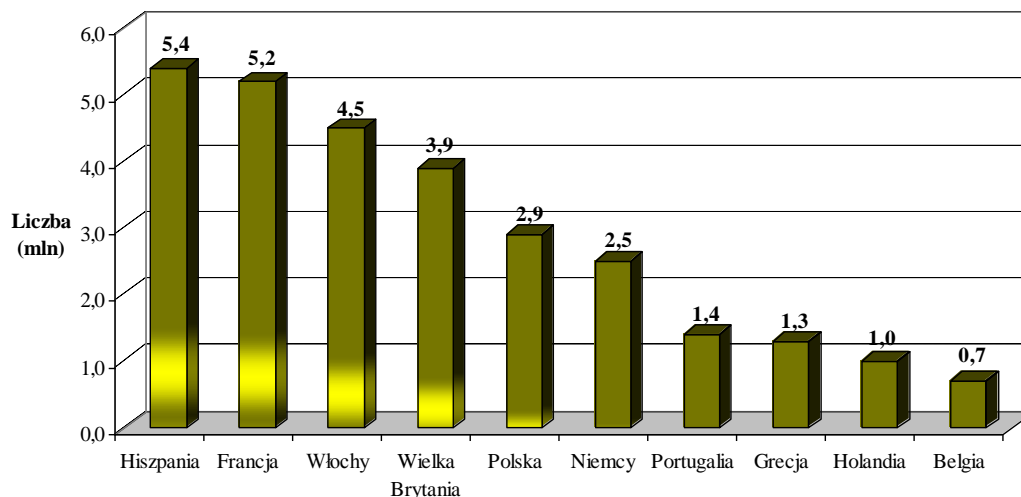
Na aktualną liczbę i strukturę wieku zarejestrowanych w Polsce samochodów ciężarowych i ciągników siodłowych miały wpływ obserwowane w minionych latach liczne zakupy pojazdów, zarówno nowych, jak i zakupy na rynku wtórnym innych krajów.

Samochody ciężarowe

Okres gwałtownego ożywienia na rynku samochodów ciężarowych odnotowany w Polsce w 2007 roku (186 400 pierwszych rejestracji), został przerwany za sprawą odczuwalnego, szczególnie od 2008 roku, pogorszenia sytuacji gospodarczej, zarówno w kraju, jak i na świecie. Spadło zainteresowanie zakupem samochodów ciężarowych, w wyniku czego w 2008 roku liczba pierwszych rejestracji zmniejszyła się do 174 600, z czego 85% stanowiły pojazdy do 3,5 t dmc, 5% pojazdy powyżej 3,5 do 12,0 t dmc, a 10% pojazdy powyżej 12,0 t dmc (rysunek 2).

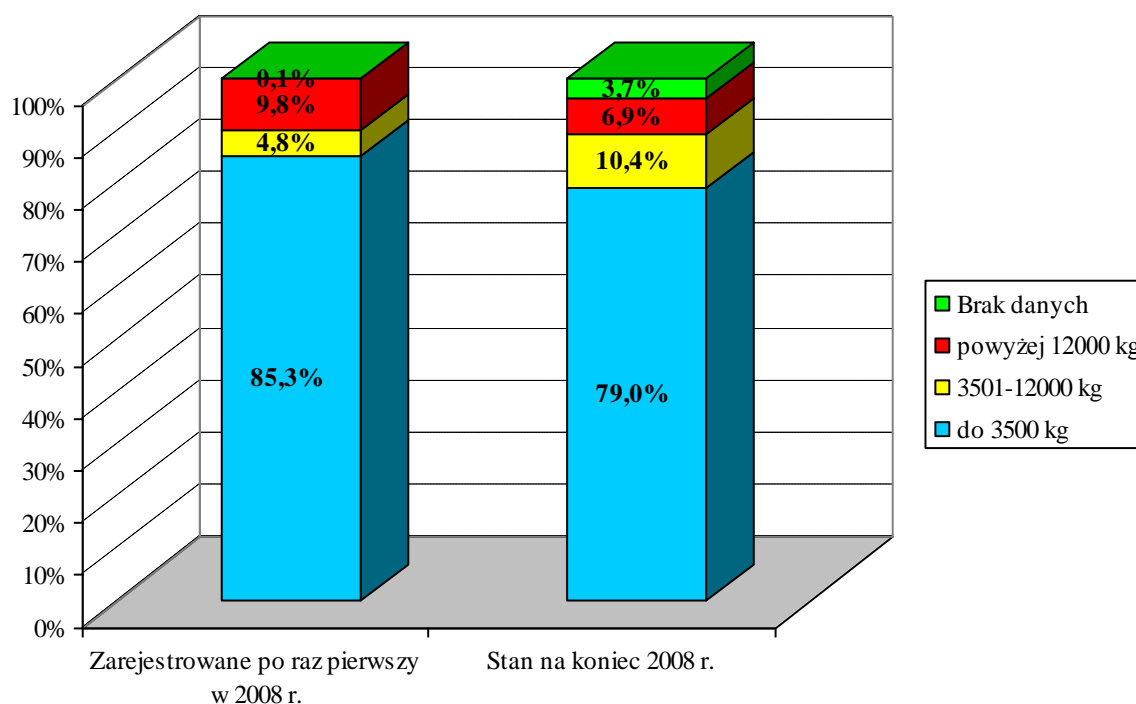
¹ Samochód ciężarowy to pojazd samochodowy przeznaczony konstrukcyjnie do przewozu ładunków. Określenie to obejmuje również samochód ciężarowo-osobowy przeznaczony konstrukcyjnie do przewozu ładunków i osób w liczbie od 4 do 9 łącznie z kierowcą. (Ustawa z dnia 20 czerwca 1997 r. *Prawo o Ruchu Drogowym*, Dz. U. nr 108 z 2005 r., poz. 908, z późniejszymi zmianami).

² Ciągnik samochodowy to pojazd samochodowy przeznaczony konstrukcyjnie wyłącznie do ciągnięcia przyczepy. Określenie to obejmuje zarówno ciągnik siodłowy, jak i ciągnik balastowy (Ustawa z dnia 20 czerwca 1997 r. *Prawo o Ruchu Drogowym*, Dz. U. nr 108 z 2005 r., poz. 908, z późniejszymi zmianami).

Rys. 1. Samochody ciężarowe i ciągniki siodłowe zarejestrowane w wybranych krajach Unii Europejskiej według stanu na koniec 2008 r.

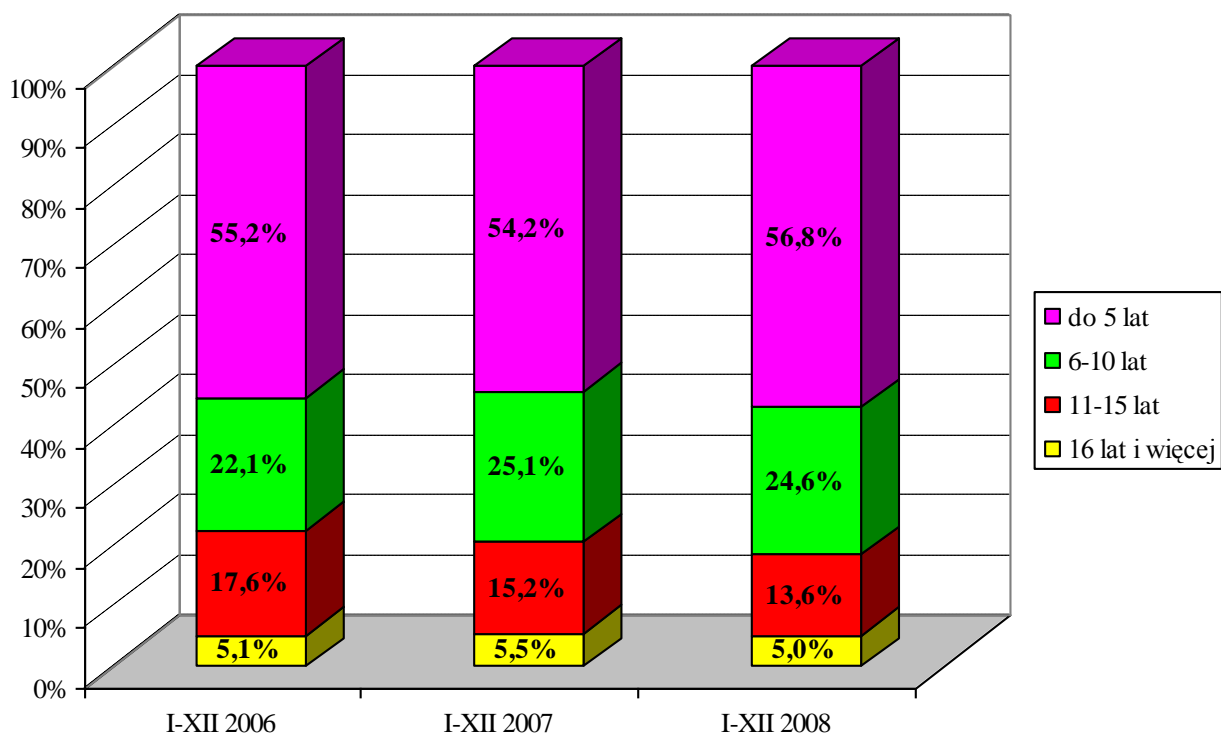
Źródło: opracowanie własne na podstawie EU Energy and transport in figures, Statistical Pocketbook 2010, European Commission.

Rys. 2. Struktura samochodów ciężarowych w Polsce według dopuszczalnej masy całkowitej. Pierwsze rejestracje w 2008 r. oraz stan na koniec 2008 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Centralnej Ewidencji Pojazdów, MSWiA.

Pod koniec 2008 roku zarejestrowanych było niemal 2 mln samochodów ciężarowych do 3,5 t dmc (79% wśród wszystkich zarejestrowanych samochodów ciężarowych), ponad 263 000 pojazdów powyżej 3,5 do 12,0 t dmc (10,4%) oraz 173 000 pojazdów powyżej 12,0 t dmc (6,9%). Struktura wieku samochodów ciężarowych rejestrowanych po raz pierwszy w Polsce w latach 2006 - 2008 kształtowała się korzystnie, z uwagi na znaczący udział pojazdów w wieku do 5 lat w ogólnej liczbie pierwszych rejestracji (rysunek 3).

Rys. 3. Struktura wieku samochodów ciężarowych zarejestrowanych po raz pierwszy w Polsce w 2006, 2007 i 2008 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Centralnej Ewidencji Pojazdów, MSWiA.

Tab. 1. Samochody ciężarowe według wieku. Pierwsze rejestracje w Polsce w 2008 r.

Wiek pojazdów	Samochody ciężarowe zarejestrowane po raz pierwszy w Polsce w 2008 r.					
	do 3,5 t dmc		powyżej 3,5 do 12,0 t dmc		powyżej 12,0 t dmc	
	Liczba (tys.)	Udział (%)	Liczba (tys.)	Udział (%)	Liczba (tys.)	Udział (%)
do 2 lat	65,9	44,3	3,1	36,6	7,9	45,8
3-5 lat	20,5	13,8	0,7	7,9	1,1	6,1
6-10 lat	36,4	24,4	2,1	25,5	4,3	25,1
11-15 lat	19,8	13,3	1,4	16,4	2,6	15,3
16 lat i więcej	6,3	4,2	1,2	13,6	1,3	7,7
Razem	148,9	100,0	8,5	100,0	17,2	100,0

Park samochodów ciężarowych, na koniec 2008 roku charakteryzował się przewagą pojazdów raczej zaawansowanych wiekowo. Pojazdy w wieku powyżej 15 lat stanowiły w grupie do 3,5 t dmc 33,6% ogółu, w przedziale powyżej 3,5 do 12,0 t dmc 67,8%, a w grupie powyżej 12,0 t dmc 54,9% (tabela 2).

Tab. 2. Samochody ciężarowe według wieku. Stan na koniec 2008 r.

Wiek pojazdów	Samochody ciężarowe zarejestrowane w Polsce. Stan na koniec 2008 r.					
	do 3,5 t dmc		powyżej 3,5 do 12,0 t dmc		powyżej 12,0 t dmc	
	Liczba (tys.)	Udział (%)	Liczba (tys.)	Udział (%)	Liczba (tys.)	Udział (%)
do 2 lat	153,9	7,7	8,1	3,0	13,2	7,7
3-5 lat	262,2	13,2	8,5	3,3	8,3	4,8
6-10 lat	542,1	27,2	26,6	10,1	25,3	14,7
11-15 lat	365,1	18,3	41,6	15,8	31,0	17,9
16 lat i więcej	670,2	33,6	178,3	67,8	95,1	54,9
Razem	1.993,5	100,0	263,1	100,0	172,9	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie Centralnej Ewidencji Pojazdów, MSWiA.

Średni wiek samochodu ciężarowego do 3,5 tony dmc zarejestrowanego po raz pierwszy w Polsce w 2008 roku wynosił 5,2 lat, a według stanu rejestracji na koniec tegoż roku to 13,7 lat. W grupie powyżej 3,5 do 12,0 t dmc w pierwszych rejestracjach w 2008 roku, średni wiek wynosił 7,3 lat, a według stanu rejestracji na koniec 2008 roku – 21,2 lat, natomiast w grupie powyżej 12,0 t dmc w pierwszych rejestracjach w 2008 roku wynosił 5,9 lat, a według stanu rejestracji na koniec 2008 roku – 17,2 lat.

W 2008 roku wśród samochodów ciężarowych do 3,5 t dmc, rejestrowanych po raz pierwszy w Polsce, najpopularniejsze były marki: Volkswagen (19,5%), Mercedes-Benz (14,6%), Fiat (11,9%), Renault (10,6%), a także Ford, Peugeot i Citroën. Pojazdy 12 najliczniejszych marek, z niemal 90% udziałem dominowały w strukturze pierwszych rejestracji.

Według stanu na koniec 2008 roku najliczniej reprezentowaną marką samochodów ciężarowych do 3,5 t dmc zarejestrowanych w Polsce był Fs-Lublin z 17,2% udziałem w ogólnej liczbie pojazdów. Wysoko uplasowały się pojazdy marek: Volkswagen (10,7%), Mercedes-Benz (9,3%), Ford (8,4%), a także Fiat (7,6%). Dalsze pozycje zajęły marki Renault, FSO, Citroën, Peugeot, Nysa i Opel. Pojazdy pozostałych marek stanowiły 19,0%.

W grupie samochodów ciężarowych powyżej 3,5 do 12,0 t dmc, rejestrowanych po raz pierwszy w Polsce w 2008 roku, 96% stanowiły pojazdy marek: Mercedes-Benz (33,4%), MAN (26,1%), Iveco (15,7%), Renault (7,4%), a także DAF, Volvo, Volkswagen i Mitsubishi.

Najliczniej reprezentowaną marką parku samochodów ciężarowych powyżej 3,5 do 12,0 t dmc zarejestrowanych w Polsce według stanu na koniec 2008 roku był STAR z 46,4% udziałem. Dalsze pozycje zajęły marki: Mercedes-Benz (17,5%), MAN (6,1%), Robur (5,5%) i Iveco (5,2%), a także AVIA, Renault, ZIŁ i DAF.

W 2008 roku wśród samochodów ciężarowych powyżej 12,0 t dmc, rejestrowanych po raz pierwszy w Polsce, najpopularniejsze były marki: MAN (36,3%), Mercedes-Benz (17,8%), Scania (13,0%), Volvo (10,0%) oraz Iveco, DAF i Renault. Z 97% udziałem, dominowały one w strukturze pierwszych rejestracji pojazdów tej grupy.

Według stanu rejestracji na koniec 2008 roku najliczniej reprezentowaną w Polsce marką samochodów ciężarowych o dmc powyżej 12,0 ton był JELCZ z udziałem w ogólnej liczbie zarejestrowanych pojazdów 18,9%. Wysoko uplasowały się pojazdy marek: MAN (14,2%), Mercedes-Benz (12,2%), Kamaz (11,3%), Volvo (7,5%) i Scania (6,5%). Dalsze pozycje zajęły marki TATRA, DAF, Iveco i Renault.

Ciągniki samochodowe – siodłowe

Liczbę ciągników siodłowych w Polsce w ostatnich latach cechowała wysoka dynamika wzrostu. Wynikało to z korzystnej koniunktury na rynku przewozów, szczególnie w 2007 roku. Natomiast rok 2008 okazał się dość trudnym dla firm transportu drogowego. Ograniczenie dynamiki międzynarodowej wymiany towarów, a przez to także popytu na usługi transportowe, skutkowało podejmowaniem przez przedsiębiorstwa różnego rodzaju działań oszczędnościowych. Spadło zainteresowanie zakupem ciągników siodłowych, a przedsiębiorstwa skupiły się na redukcji kosztów lub podejmowaniu działań mających na celu ich optymalizację.

Liczba ciągników siodłowych zarejestrowanych po raz pierwszy w Polsce wyniosła w 2006 roku 24 200, a w 2007 roku 37 500. W 2008 roku nastąpił znaczny spadek liczby pierwszych rejestracji do 26 000 (tabela 3).

Tab. 3. Ciągniki siodłowe według wieku. Pierwsze rejestracje w Polsce w latach 2006-2008.

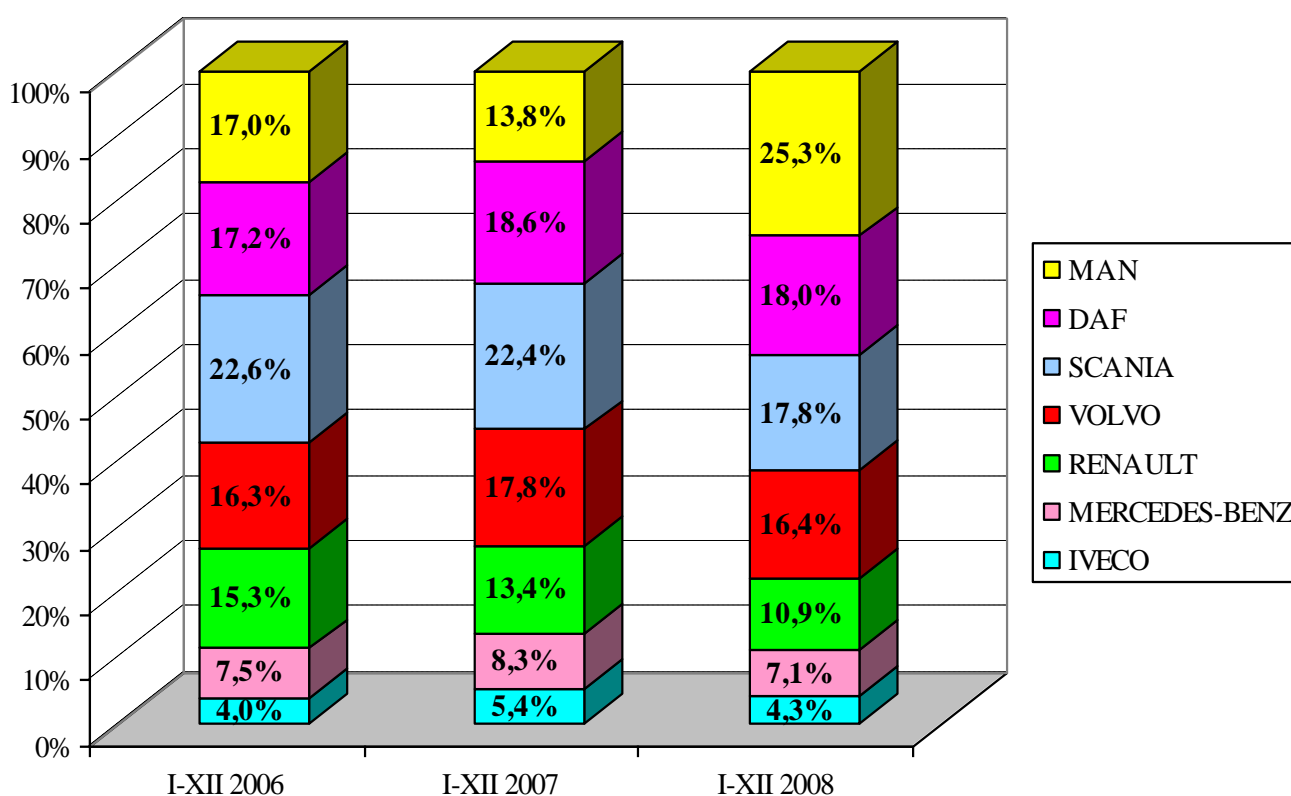
Wiek	Ciągniki siodłowe zarejestrowane po raz pierwszy w Polsce					
	I-XII 2006 r.		I-XII 2007 r.		I-XII 2008 r.	
	Liczba (tys.)	Udział (%)	Liczba (tys.)	Udział (%)	Liczba (tys.)	Udział (%)
do 2 lat	10,2	42,1	18,2	48,3	15,2	58,5
3-5 lat	7,8	32,2	8,0	21,3	4,7	18,1
6-10 lat	5,8	24,0	10,6	28,1	5,6	21,5
11 lat i więcej	0,4	1,7	0,8	2,3	0,5	1,9
Razem	24,2	100,0	37,6	100,0	26,0	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie Centralnej Ewidencji Pojazdów, MSWiA.

W ogólnej liczbie ciągników siodłowych zarejestrowanych w Polsce według stanu na koniec lat 2006, 2007 i 2008, dominowały pojazdy w wieku 6 - 10 lat (30 - 32%). Obserwuje się wówczas tendencję poprawy struktury wiekowej ciągników siodłowych. Na koniec 2006 roku ciągniki siodłowe w wieku do 5 lat stanowiły 25,9%. W 2007 roku ich udział uległ zwiększeniu do 29,3%, a w kolejnym 2008 roku zwiększył się do 29,6%. Porównanie udziału pojazdów w wieku do 10 lat wskazuje, że badane lata charakteryzowały się dość stabilnym ich odsetkiem, to jest około 60%.

Według stanu na koniec 2005 roku średni wiek statystycznego ciągnika siodłowego zarejestrowanego w Polsce ukształtował się na poziomie 11 lat. W kolejnych latach wynosił on 10,7, 10,4, a na koniec 2008 roku – 10,6 lat.

W 2006 i 2007 roku największy udział wśród zarejestrowanych po raz pierwszy ciągników siodłowych miała Scania (22,6% i 22,4%). Pojazdy marek Renault, DAF, Volvo i MAN charakteryzowały się udziałem na poziomie 13 - 19%, a Mercedes 7 - 8%. W 2008 roku największy udział w pierwszych rejestracjach miały pojazdy marki MAN (25,3%). Ciągniki DAF, Scania i Volvo charakteryzowały się udziałem na poziomie 16 - 18%, Renault 10,9%, Mercedes 7,1%, a Iveco 4,3% (rysunek 5).

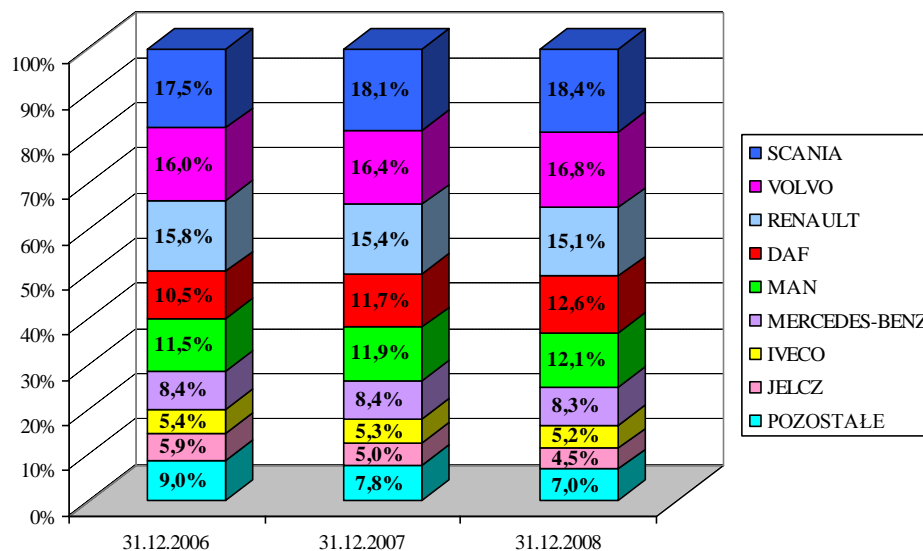

Rys. 5. Struktura marek ciągników siodłowych zarejestrowanych po raz pierwszy w Polsce w latach 2006, 2007 i 2008.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Centralnej Ewidencji Pojazdów, MSWiA.

Park ciągników siodłowych rejestrowanych po raz pierwszy w Polsce był niemal w 100% zdominowany przez 7 najpopularniejszych marek.

W strukturze stanu rejestracji ciągników siodłowych w Polsce dominowały przez swój ponad 90% udział pojazdy ośmiu najliczniej reprezentowanych marek. Najpopularniejsze w latach 2006 - 2008 marki ciągników siodłowych w Polsce, to Scania (17 - 18%), Volvo (16 - 17%) i Renault (15 - 16%). Ciągniki siodłowe marki DAF stanowiły 10 - 12%, MAN 11 - 12%, Mercedes-Benz około 8%, Iveco około 5% oraz Jelcz, około 5% (rysunek 6).

Rys. 6. Struktura marek ciągników siodłowych zarejestrowanych w Polsce. Stan na koniec 2006, 2007 i 2008 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Centralnej Ewidencji Pojazdów, MSWiA.

Podsumowanie

Celowość monitorowania struktury markowo - wiekowej pojazdów jest uzasadniona zmianami zachodzącymi na rynku samochodowym oraz potrzebą ich oceny. Przedmiotowe dane powinny być gromadzone w sposób systematyczny. Cykliczność badań daje możliwość pozyskiwania wartościowego materiału dokumentującego zachodzące procesy i obserwowane tendencje, a przez to pełnego obrazu rynku samochodowego w Polsce. Takie informacje mogą być przyczynkiem do analizy sytuacji w przedmiotowym zakresie, jak również do prognozowania zmian struktury krajowego parku samochodowego.

Streszczenie

Artykuł dotyczy zmian, które zaszły w ostatnich latach w liczebności i strukturze krajowego parku samochodów ciężarowych i ciągników samochodowych-siodłowych, z uwzględnieniem marek, wieku i dopuszczalnej masy całkowitej. Słowa kluczowe: park samochodowy, marki pojazdów.

Literatura

- 1) Balke I., Waśkiewicz J., Balke M., *Badanie struktury parku samochodowego w Polsce z uwzględnieniem marek i wieku wybranych rodzajów pojazdów według stanu na koniec 2008 roku*, Praca ITS 6904/ZBE, Warszawa 2010.
- 2) *Centralna Ewidencja Pojazdów*, MSWiA.
- 3) *Centralny Katalog ITS Marek i Typów Pojazdów*.
- 4) *EU Energy and transport in figures, Statistical Pocketbook 2010*, European Commission.
- 5) <http://www.mf.gov.pl>
- 6) *Transport – Wyniki Działalności (za lata 1995-2009)*, Główny Urząd Statystyczny Warszawa.